

ZABYTKOWY PARK DWORSKI W ŁŁOWEJ...

... stanie się w tym roku po raz pierwszy areną nowej wystawy noszącej nazwę „Kwiaty Łłowej”, którą zaplanowano na 18–21 maja. Impreza zyska ciekawą oprawę. Odbędzie się bowiem w okresie kwitnienia różaneczników, które stanowią atrakcyjny element parku (fot. 1).

Łłowa to małe miasteczko na Dolnym Śląsku – w południowej części województwa łubuskiego, w powiecie żagańskim. Pierwsza osada istniała tutaj już w X wieku. Miasteczko ma tradycje hutnicze, włókiennicze i ogrodnicze. Huta profilowanego szkła barwnego działa w Łłowej do dzisiaj. Od końca XIX w. do roku 1945 funkcjonowały tam dwa nowoczesne zakłady kwaciarskie. Organizowano liczne wystawy kwiatów, zwłaszcza dali i storczyków, cieszące się uznaniem w całej Europie. Na ostatniej, na przełomie sierpnia i września 1939 r., pokazano aż 1000 odmian dali reprezentowanych przez 30 000 roślin. Głównymi wystawcami byli Paul Winkler oraz Paul Jentzig, ostatni prywatny właściciel

Fot. 1. Warto odwiedzić łłową, zwłaszcza w okresie kwitnienia różaneczników

Fot. 2. Oś zabytkowego parku – aleja grabowo-dębowa

pałacu i parku. Obecnie po gospodarstwach kwaciarskich nie ma śladu. Po wojnie, w latach 1949–1959 działało natomiast w Łłowej Technikum Ogrodnicze.

Początek założenia ogrodowego stanowiącego załazek parku datuje się na rok 1626, gdy łłowa (Halbau) była własnością rodu von Promnitz (Promnic). Osnową parku była ale-

ja grabowo-dębowa, zachowana do dzisiaj (fot. 2). Od niej koncentrycznie rozchodziły się aleje boczne wyznaczające salony ogrodowe. Utworzono regularne i swobodne grupy drzew oraz posadzono pojedyncze okazy. Niektóre z nich, np. najokazalsze w parku i w Polsce drzewo – buk pospolity odmiany zwisającej (*Fagus sylvatica* ‘Pendula’), o obwodzie pnia 615 cm – zachowały pełen wigor do dzisiaj. Starymi drzewami są także wielkie dęby szypułkowe o obwodzie do 500 cm, platan klonolistny – 540 cm, tulipanowiec amerykański – 263 cm, dagleżja zielona – 340 cm, lipa szerokolistna – 453 cm, choiny kanadyjskie, cyprysiki groszkowe, żywotniki – olbrzymi i zachodni w odmianach. Bardzo liczne są w parku amerykańskie dęby: czerwony (*Quercus rubra*) – najgrubszy o obwodzie 365 cm, błotny (*Q. palustris*) i szkarłatny (*Q. coccinea*) oraz ich formy mieszańcowe. Nieprzeciętne wymiary osiągają kolumnowe olsze

Fot. 3. Pozostałości pierwszego w Europie prawdziwego ogrodu japońskiego

czarne (*Alnus glutinosa*), zwłaszcza te rosnące z różanecznikami. Przekraczają wysokość 30 m, a najokazalsza ma pień o obwodzie 445 cm. Jest to prawdopodobnie najgrubsza olsza czarna w krajowych parkach, a takie wymiary są w Polsce rzadkością.

Obecny styl parku to w istocie dzieło hrabiego Fryderyka von Hochberga Fürstensteina, dyploma-

ty (w Japonii był ambasadorem cesarza Niemiec Wilhelma II) i geniusza w zakresie orientalnej sztuki ogrodowej. Był właścicielem łłowej w latach 1902–1921. Założono wtedy m.in. wspaniały ogród japoński z wyspami. Był to pierwszy w Europie p r a w d z i w y ogród w tym stylu. Po zachodniej stronie powstał także ogród chiński, z dwiema bramami księżycowy-

Fot. 4. Krzewy różaneczników rosną w dobrych warunkach glebowych i mikroklimatycznych, pod okapem koron starych drzew

fot. 1–4 E. Pudełek

wymi i mostem z pagodą. Obydwa założenia są zachowane do dzisiaj, lecz wymagają renowacji (fot. 3). W roku 1905 utworzono także różankę.

Największym skarbem parku łłowskiego są jednak różaneczniki (*Rhododendron* spp.). Zostały posadzone w latach 1908–1910 na powierzchni 1,5 ha w obniżeniu terenu, przez które przepływa rzeczka Czarna Mała. Rosną na uwilgotnionej glebie o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym, pod okapem koron drzew różnych gatunków (fot. 4). Dominuje różanecznik olbrzymi (*R. maximum*). Są to w rzeczywistości różne formy powstałe z nasion tego gatunku. Kwitną od połowy czerwca do połowy lipca. W pełni zaadaptowały się do miejscowych warunków przyrodniczych. Mniej licznie występują w tej kolekcji różanecznik fioletowy (*R. catawbiense*) z kilkoma odmianami, np. 'Boursault' i 'Grandiflorum', oraz pontyjski (*R. ponticum*). W ogrodzie japońskim wśród różaneczników rosną dwa duże krzewy kalmii szerokolistej (*Kalmia latifolia*). Ogółem w parku zinwentaryzowano 88 gatunków i odmian drzew oraz krzewów.

Park łłowski – zajmujący 15,8 ha – ma już gotowy projekt rewaloryzacji, którego realizacja ma się rozpocząć w br. Status zabytku otrzymał w 1986 r. Obiektem podnoszącym jego walory jest pałac, który nosi cechy stylowe renesansu, baroku i neobaroku. Obecnie jest siedzibą zespołu szkół ponadgimnazjalnych.

Prof. dr hab. Mieczysław Czekałski

Uniwersytet Przyrodniczy
w Poznaniu